

प्रथम अभ्यास
संस्कृत में अनुवाद करें -

क छात्रासुं पाठशाला जाती है
- छात्राः पाठशालाम् गच्छन्ति ।

ख पुरुष भाला ले जाते हैं ।
- पुरुषाः भाला नयन्ति ।

ग वे बन्दरों को देखें ।
- ते वानरान् पश्यन्तु ।

घ मित्र गाते हैं ।
- मित्राणि गायन्ति ।

ङ पुत्र पानी पीता है ।
- पुत्रः जलम् पिबति ।

च छात्रा वृक्षा देखती है ।
छात्रा वृक्षम् पश्यति ।

नी धातु के लृट लकार में रूप लिखिए -

	एक वचन	द्वि वचन	बहुवचन
प्रथम	नेष्यति	नेष्यतः	नेष्यन्ति
मध्यम	नेष्यति	नेष्यथः	नेष्यथ
उत्तम	नेष्यामि	नेष्यावः	नेष्यामः

पा धातु के लड़ लकार के रूप लिखिए -

	एक वचन	द्विवचन	बहुवचन
प्रथम	अपिबत्	अपिबताम्	अपिबन्
मध्यम	अपिबः	अपिबतम्	अपिबत
उत्तम	अपिबम	अपिबाव	अपिबाम्

द्वितीयः अभ्यासः

इकारान्त पुल्लिङ्ग -

रवि = सूर्य, अग्नि, असि, कवि ^{वृत्त} करना है।

उकारान्त पुल्लिङ्ग

तरुः, रिपुः, जन्तु

संस्कृत में अनुवाक करो -

क भिक्षुक वृक्षों को देखें।

भिक्षवः वृक्षान् पश्यन्तु।

ख कवि राजा के लिए उहरे।

कवयः नृपायः तिष्ठन्तु।

ग हमने गनों की इच्छा की।

वयम् इक्षून् रचक्षाम्।

घ राजा चन्द्रमा की किरणों को देखते हैं।

नृपाः विद्योः अक्षून् पश्यन्ति।

ङ भूपति कवियों को धन देते हैं।

भूपतयः कविभ्यः धनम् यच्छन्ति।

1. इष धातु के लृट् लकार के रूप लिखिए -

पुरुष	एकवचन	द्विवचन	बहुवचन
प्रथम	रुषिष्यति	रुषिष्यतः	रुषिष्यन्ति
मध्यम	रुषिष्यसि	रुषिष्यथः	रुषिष्यथु
उत्तम	रुषिष्यामि	रुषिष्यावः	रुषिष्यामः

2. नृत् धातु के लोट लकार के रूप लिखिए -

पुरुष	एक व.	द्विवचन	बहुवचन
प्रथम	नृत्यतु	नृत्यताम्	नृत्यन्तु
मध्यम	नृत्य	नृत्यतम्	नृत्यत्
उत्तम	नृत्यामि	नृत्याव्	नृत्याम

तृतीय अभ्यासः

इकारान्त स्त्रीलिङ्गः 'प्रीति' इकारान्त स्त्रीलिङ्गः
 अवनी, हवि नारी, कुमारी, वासी
 के रूप याद करने हैं। (शब्द रूप)

	धातु रूप लिखित 'अस् धातु'		
पुरुष	एक वचन	द्विवचन	बहुवचन
प्रथम	अस्यतु	अस्यताम्	अस्यन्तु
मध्यम	अस्य	अस्यतम्	अस्यत
उत्तम	अस्यन्ति	अस्याव	अस्याम

३. आ + रुह धातु के लृट लकार में रूप लिखित -

	एक वचन	द्विवचन	बहुवचन
पुरुष	आरोक्षति	आरोक्षयतः	आरोक्षन्ति
प्रथम	आरोक्षयामि	आरोक्षयथः	आरोक्षयथ
मध्यम	आरोक्ष्यामि	आरोक्ष्यावः	आरोक्ष्यामः
उत्तम			

३५. संस्कृत में अनुवाद कीजिए -

(क) नदियाँ भूमि को सींचेगी।

नद्यः भूमिम् रोक्ष्यन्ति।

(ख) काशी में बारिश होती है।

काश्याम् वृष्टिः भवति।

वानर ब्रह्मो पर चरते हैं ।

वानराः ब्रह्मेषु आश्रयन्ति ।

च मेरी बेटी का प्रसन हो

मम कुमारीः प्रसन्नाः भवन्तु ।

ड. देवी प्रसन्न हों ।

देवी प्रसीदतु ।

च दासी न डरे ।

दासी न त्रस्यतु ।

चतुर्थः अभ्यासः

ऋकारान्त पुल्लिङ्गः पितृ = पिता, नेतृ = नेता
 ऋकारान्त स्त्रीलिङ्गः मातृ = माता, स्वसृ = बहन

Q2. निम्नलिखित को संस्कृत में लिखिए -

भाता की बहने = मातुः स्वसारः ।

पितुः भ्रातरः = पिता के भाई ।

देश के नेता = देशस्य नेताः

नेताओं के लिख = नेतृभ्यः ।

दाताओं का = दातृणाम्

संस्कृत में अनुवाद कीजिए -

(क) पुत्र पिता की सेवा करेंगे ।

पुत्राः पितुः सेविष्यन्ते ।

ख वे धन प्राप्त प्राप्त करें ।

ते धनम् लभन्ताम् ।

ग भैर भाई ने कण्ट सहे ।

भम भ्राता कण्टम असहत ।

घ वहनों ने कोशिश की ।

स्वसारः अयतन्त ।

ङ. भाइयों को पुस्तकें दी ।

आतृभ्यः पुस्तकानि यच्छत ।

च नेता गरीबों की सेवा करते हैं ।

नेतारः दरिद्रान् सेवेन्ते ।